

İlgili Kanun / Madde
6356 S. STK/2

T.C
YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2025/6812
Karar No. 2025/8254
Tarihi: 23.10.2025

- SENDİKA ÖZGÜRLÜĞÜ
- SENDİKALARIN FAALİYETLERİNDE VE YÖNETİMLERİNDE SERBEST OLDUĞU
- SENDİKANIN, TÜZÜK VE İÇ YÖNETMELİKLERİNİ KENDİ İRADESİ İLE BELİRLEME HAKKINA SAHİP OLDUĞU
- SENDİKALARIN NİTELİKLERİ GEREĞİ DEMOKRATİK KURULUŞLAR OLDUĞU
- SENDİKALARIN, KENDİ İRADELERİ İLE TÜZÜK VE İÇ YÖNETMELİKLERİNİ BELİRLEME HAKKI DA, ÖZGÜR VE SERBESTÇE FAALİYET DE BULUNMALARININ ÖN KOŞULUNUN SENDİKA İÇİ DEMOKRASİ İLKESİ OLDUĞU
- SENDİKA İÇİ DEMOKRASİ İLKESİNİN SENDİKALARIN KENDİ İRADELERİ İLE TÜZÜK VE İÇ YÖNETMELİKLERİNİ BELİRLEME HAKKININ SINIRINI OLUŞTURDUĞU
- SENDİKALARIN ÜYELERİ ÜZERİNDE OTORİTEYE SAHİP OLMALARININ GEREKTİĞİ, BU OTORİTENİN OBJEKTİF KURALLAR ÇERÇEVESİNDE BAĞIMSIZ BİR ORGAN TARAFINDAN KULLANILMASININ ZORUNLU OLDUĞU
- DİSİPLİN KURULLARININ GÖREV VE YETKİLERİ İLE TOPLANTI VE KARAR ALMA USUL VE ESASLARINA DAİR DÜZENLEMELERİN SENDİKA TÜZÜĞÜNDE YER ALMASINA İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMENİN MUTLAK EMREDİCİ HÜKÜM OLDUĞU

●SENDİKA YÖNETİM KURULUNUN DİSİPLİN YÖNETMELİĞİ HAZIRLAMA YETKİSİNİN BULUNMADIĞI

ÖZETİ 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun (6356 sayılı Kanun) 2/1-(ğ) hükmünde tüzel kişiliğe sahip kuruluşlar olarak tanımlanan sendikaların amacı, yine aynı maddede, üyelerinin ortak ekonomik ve sosyal hak ve çıkarlarını korumak olarak ifade edilmiştir. Anayasa'nın 51. maddesi ile 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu'nun (4688 sayılı Kanun) 3/(f) hükmü de aynı doğrultudadır. Sendikaların özgür oldukları oranda belirtilen amacı gerçekleştirebileceği kuşkusuzdur.

6356 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde de, sendikal hak ve hürriyetlerin özgürlükçü ve demokratik toplum esasları temelinde düzenlendiği belirtilmiştir. Bu bağlamda sendikal özgürlüklerin başında, sendikaların, kurulduktan sonra faaliyetlerinde ve yönetiminde serbest olabilmeleri hususunun geldiğini ifade etmek gerekir. Şüphesiz yönetimde serbest olması gereken sendikanın, tüzük ve iç yönetmeliklerini kendi iradesi ile belirlemesi gerektiği tabiidir. Ülkemizin de taraf olduğu Sendika Özgürlüğüne ve Örgütlenme Hakkının Korunmasına İlişkin 87 sayılı ILO Sözleşmesi'nin 3/1 hükmüne göre de "Çalışanların ve işverenlerin örgütleri tüzük ve iç yönetmeliklerini düzenlemek, temsilcilerini serbestçe seçmek, yönetim ve etkinliklerini düzenlemek ve iş programlarını belirlemek hakkına sahiptirler."

Niteliği gereği demokratik kuruluş olması gereken sendikaların, kendi iradeleri ile tüzük ve iç yönetmeliklerini belirleme hakkı da, özgür ve serbestçe faaliyet de bulunmalarının ön koşulu olan sendika içi demokrasi ilkesi ile sınırlıdır. Uluslararası sözleşmeler, hukukun genel ilkeleri ve demokratik hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmayan düzenlemelerin, sendika içi demokrasiye zarar verecek olması nedeniyle, çağcıl hukuk düzenince korunması düşünülemez. Nitekim 87 sayılı ILO Sözleşmesi'nin

3/2 hükmünde de, sendikaların tüzüklerini düzenleme hakkının, yasaya uygun şekilde kullanılması gerektiği ifade edilmiştir.

Sendikalar, üyelerinin ortak ekonomik ve sosyal hak ve çıkarlarını korumak için, üyelerinin üzerinde bir otoriteye sahip olmalıdır. Sendikanın disiplin yetkisinin kaynağını da bu otorite oluşturmaktadır (Fevzi Şahlanan, Sendikaların İşleyişinin Demokratik İlkelerine Uygunluğu, İstanbul, 1980, s.194). Belirtilmelidir ki disiplin yetkisinin objektif kurallar çerçevesinde bağımsız bir organ tarafından kullanılması, Anayasa'nın 51/son hükmünde yer alan "Sendika ve üst kuruluşlarının tüzükleri, yönetim ve işleyişleri, Cumhuriyetin temel niteliklerine ve demokrasi esaslarına aykırı olamaz." düzenlemesinin bir gereğidir. Bu sebeptendir ki disiplin kurulu, gerek 6356 sayılı Kanun'da gerekse 4688 sayılı Kanun'da sendika şubesi, sendika ve konfederasyonların zorunlu organları arasında ayrı bir kurul olarak öngörülmektedir.

Belirtilen kanun hükümlerinde açık bir şekilde disiplin kurullarının görev ve yetkileri ile toplantı ve karar alma usul ve esaslarına dair düzenlemelerin sendika tüzüğünde yer alması gerektiği ortaya konulmuştur. Söz konusu kanuni düzenlemelerin mutlak emredici nitelikte olduğu da tartışmasızdır.

Açıklanan bu maddi ve hukuki olgular karşısında, mahkemece davanın kısmen kabulü ile davalı Sendika Yönetim Kurulunun 29.05.2023 tarihli ve 99 sayılı kararı ile ihdas edilen Disiplin Yönetmeliği'nin geçersizliğinin tespitine ve fazlaya dair istemin reddine karar verilmesi gerekirken, yanılgılı değerlendirme ile yazılı şekilde hüküm tesisi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davacılar vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten ve Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacılar vekili dava dilekçesinde; Sendika yöneticileri tarafından Sendika ile üyelerinin menfaat ve isteklerinin ikinci plana itilip şahsi menfaat ve arzularının öne çıkarılması, görevde daha uzun süre kalmak için eleştiriye ve muhalefete imkân tanımaması gibi hususların demokrasi ile bağdaşmayacağı, Sendika yönetiminin kendisine muhalif gördükleri kişileri sendikadan uzaklaştırmak için bir araç olarak Sendika Disiplin Yönetmeliği'ni kabul ettiğini, ancak bunu sendika üyelerine duyurup ilan etmediğini, Disiplin Yönetmeliği ilan edilip üyelere duyurulmadığı gibi usulüne uygun şekilde sendika yetkili organı tarafından da kabul edilmemiş olduğunu, sendikalarda Tüzük değişikliği yapma görev ve yetkisi münhasıran genel kurula ait olup bu yetki yönetim kuruluna devredilemeyeceğinden dava konusu edilen karar ve işleme dayanak gösterilen Tüzük değişikliklerinin hukuken geçersiz olduğunu, dava konusu edilen Disiplin Yönetmeliği'nin kabul edilmesi kararını alan Sendika Yönetim Kurulunun da usul ve yasaya uygun oluşturulmadığını, kararı alan Sendika Yönetim Kurulunun usul ve yasaya uygun olarak toplanmadığını, Sendika Yönetim Kurulunun ilgili mevzuatın kendisine tanımadığı bir yetki kullanarak böyle bir disiplin yönetmeliği çıkaramayacağını, Sendika Disiplin Yönetmeliği'nin içerik olarak da bir çok bakımdan kanuna, usule ve hukuka aykırı olduğunu belirterek ve dilekçesinde yazılı diğer sebeplerle Sendika Yönetim Kurulunun 29.05.2023 tarihli ve 99 sayılı kararı ile kabul edildiği belirtilen davalı Hekim ve Diğer Sağlık Çalışanları Kamu Sağlık ve Sosyal Hizmetler Sendikasının (Sendika) Disiplin Yönetmeliği'nin ve buna ilişkin Sendika Yönetim Kurulu kararının 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na (Anayasa), Kanun ve Tüzük'ün emredici hükümlerine aykırı olması sebebi ile yok hükmünde olduğundan geçersiz olduğunun tespitine, aksi kanaat hâlinde ise iptaline, Sendikaya kayyım atanmasına karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

Davalı vekili cevap dilekçesinde; yönetim kurulu kararlarına karşı iptal davası açılmayacağını, davacıların davada taraf ehliyetlerinin bulunmadığını, bir aylık zamanaşımı süresi geçtikten sonra dava açıldığını, zamanaşımı nedeniyle davanın reddine karar verilmesi gerektiğini, davacıların Sendikada delege sıfatları bulunmadığından delegelere ait yetkileri kullanma haklarının da bulunmadığını, ilgili mevzuat hükümleri dikkate alındığında genel kurulun yönetim kuruluna yetki devri yapabileceğini, yetki devrinin önünde yasal bir engel bulunmadığını, Tüzük hükümlerine göre de genel kurulun yönetim kuruluna yetki verebileceğinin sabit olduğunu, itiraz edilmediği için kesinleşen Genel Kurul kararı ve Tüzük'ün ilgili maddeleri iptal edilmeden Yönetim Kurulunun Tüzük değişikliği kararının iptalinin mümkün olmadığını, Merkez Yönetim Kurulunun yalnızca kanundan ya da Tüzük'ten aldığı yetkiyle değil aynı zamanda Genel Kuruldan aldığı yetkiyle Tüzük değişikliğini hukuka uygun olarak yaptığını, Yönetim Kurulunun usulüne uygun olarak toplandığını belirterek ve dilekçesinde yazılı diğer sebeplerle davanın reddini

istemıştır.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; davalı Sendikanın 29.05.2023 tarihli ve 99 karar sayılı kararı ile Hekim ve Diğer Sağlık Çalışanları Kamu Sağlık ve Sosyal Hizmetler Sendikası Disiplin Yönetmeliği'nin 29.05.2023 tarihinde yürürlüğe girecek şekilde 37 madde ile 2 geçici madde olarak Yönetim Kurulu Kararı ile kabul edildiği, davalı Sendika Tüzüğü'nün 18/v hükmünün "Temsilcilik yetki belgesi vermek veya iptal etmek. Sendikanın çalışması için her türlü yönetmelikleri hazırlamak, değiştirmek, yürürlüğe koymak veya yürürlükten kaldırmak" şeklinde olduğu, bu maddenin ilk Tüzük ve değişiklik yapılan Tüzük'te aynı olduğu, kuruluştan itibaren yönetmelik hazırlama yetkisinin yönetim kurulunda olduğu, Yönetmelik'in kabul edilmesinde Tüzük değişikliği yapılmasının bir etkisinin bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacılar vekili tarafından istinaf başvurusunda bulunulması üzerine, Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; başvurunun esastan reddine karar verilmiştir.

V. TEMYİZ

A. Temyiz Sebepleri

Davacılar vekili temyiz dilekçesinde; dava dilekçesinde belirttikleri ve istinaf dilekçesinde tekrarladıkları sebepleri ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme ve Gerekçe

Uyuşmazlık, sendika disiplin yönetmeliğinin kabul edilmesine ilişkin Sendika Yönetim Kurulu kararının geçersizliğinin tespiti veya iptali istemine ilişkindir.

6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun (6356 sayılı Kanun) 2/1-(ğ) hükmünde tüzel kişiliğe sahip kuruluşlar olarak tanımlanan sendikaların amacı, yine aynı maddede, üyelerinin ortak ekonomik ve sosyal hak ve çıkarlarını korumak olarak ifade edilmiştir. Anayasa'nın 51. maddesi ile 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu'nun (4688 sayılı Kanun) 3/(f) hükmü de aynı doğrultudadır. Sendikaların özgür oldukları oranda belirtilen amacı gerçekleştirebileceği kuşkusuzdur.

6356 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde de, sendikal hak ve hürriyetlerin özgürlükçü ve demokratik toplum esasları temelinde düzenlendiği belirtilmiştir. Bu bağlamda sendikal özgürlüklerin başında, sendikaların, kurulduktan sonra faaliyetlerinde ve yönetiminde serbest olabilmeleri hususunun geldiğini ifade etmek gerekir. Şüphesiz yönetimde serbest olması gereken sendikanın, tüzük ve iç yönetmeliklerini kendi iradesi ile belirlemesi gerektiği tabiidir. Ülkemizin de taraf olduğu Sendika Özgürlüğüne ve Örgütlenme Hakkının Korunmasına İlişkin 87 sayılı ILO Sözleşmesi'nin 3/1 hükmüne göre de "Çalışanların ve işverenlerin

örgütleri tüzük ve iç yönetmeliklerini düzenlemek, temsilcilerini serbestçe seçmek, yönetim ve etkinliklerini düzenlemek ve iş programlarını belirlemek hakkına sahiptirler."

Niteliği gereği demokratik kuruluş olması gereken sendikaların, kendi iradeleri ile tüzük ve iç yönetmeliklerini belirleme hakkı da, özgür ve serbestçe faaliyet de bulunmalarının ön koşulu olan sendika içi demokrasi ilkesi ile sınırlıdır. Uluslararası sözleşmeler, hukukun genel ilkeleri ve demokratik hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmayan düzenlemelerin, sendika içi demokrasiye zarar verecek olması nedeniyle, çağcıl hukuk düzenince korunması düşünülemez. Nitekim 87 sayılı ILO Sözleşmesi'nin 3/2 hükmünde de, sendikaların tüzüklerini düzenleme hakkının, yasaya uygun şekilde kullanılması gerektiği ifade edilmiştir.

Bu genel açıklamalar ışığında temyiz itirazları değerlendirilmelidir.

Sendika Yönetim Kurulunun dava konusu 29.05.2023 tarihli ve 99 sayılı kararı ile Hekimsen Sendikası Disiplin Yönetmeliği (Disiplin Yönetmeliği) kabul edilerek yürürlüğe konulmuştur. Disiplin Yönetmeliği'nin 1. maddesi "Bu Yönetmeliğin amacı, Sendika Merkez Disiplin Kurulu ve Şube Disiplin Kurullarının oluşumu, görev ve yetkileri, disiplin soruşturmasının usul ve esasları ile disiplin suçlarını ve cezalarını düzenlemektir" şeklinde olup diğer hükümler ile de belirtilen konulara ilişkin düzenlemeler yapıldığı görülmektedir.

Bu noktada sendika yönetim kurulu kararı ile disiplin kurullarının görev ve yetkilerine ilişkin yönetmelik ihdas etmenin olanaklı olup olmadığı hususu değerlendirilmelidir.

Sendikalar, üyelerinin ortak ekonomik ve sosyal hak ve çıkarlarını korumak için, üyelerinin üzerinde bir otoriteye sahip olmalıdır. Sendikanın disiplin yetkisinin kaynağını da bu otorite oluşturmaktadır (Fevzi Şahlanan, Sendikaların İşleyişinin Demokratik İlkelere Uygunluğu, İstanbul, 1980, s.194). Belirtilmelidir ki disiplin yetkisinin objektif kurallar çerçevesinde bağımsız bir organ tarafından kullanılması, Anayasa'nın 51/son hükmünde yer alan "Sendika ve üst kuruluşlarının tüzükleri, yönetim ve işleyişleri, Cumhuriyetin temel niteliklerine ve demokrasi esaslarına aykırı olamaz." düzenlemesinin bir gereğidir. Bu sebeptendir ki disiplin kurulu, gerek 6356 sayılı Kanun'da gerekse 4688 sayılı Kanun'da sendika şubesi, sendika ve konfederasyonların zorunlu organları arasında ayrı bir kurul olarak öngörülmektedir.

4688 sayılı Kanun'un 7/1-(g) hükmü gereğince "Genel kurulun görev ve yetkileri, oy kullanma ve karar alma usul ve yeter sayıları ile yönetim, denetleme ve disiplin kurullarının oluşumu, bu kurulların görevleri ve toplantı usulü" sendika tüzüğünde düzenlenmelidir.

4688 sayılı Kanun'un "Yönetim, denetleme ve disiplin kurullarının oluşması, görevleri ve toplantıları" kenar başlıklı 13. Maddesinin 3. fıkrasına göre de "Yönetim, denetleme ve disiplin kurulları ile kurulması uygun görülen diğer organların oluşumu, görev ve yetkileri ile toplanma ve karar alma usulleri

Sendikalar Kanununun 16, 17, 18 ve 19 uncu Maddelerinde belirtilen esaslara uygun olarak sendika veya konfederasyonların tüzüklerinde düzenlenir."

Belirtilen kanun hükümlerinde açık bir şekilde disiplin kurullarının görev ve yetkileri ile toplantı ve karar alma usul ve esaslarına dair düzenlemelerin sendika tüzüğünde yer alması gerektiği ortaya konulmuştur. Söz konusu kanuni düzenlemelerin mutlak emredici nitelikte olduğu da tartışmasıdır.

Açıklanan bu maddi ve hukuki olgular karşısında, mahkemece davanın kısmen kabulü ile davalı Sendika Yönetim Kurulunun 29.05.2023 tarihli ve 99 sayılı kararı ile ihdas edilen Disiplin Yönetmeliği'nin geçersizliğinin tespitine ve fazlaya dair istemin reddine karar verilmesi gerekirken, yanılığlı değerlendirme ile yazılı şekilde hüküm tesisi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

VI. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

1. Temyiz olunan, İlk Derece Mahkemesi kararına karşı istinaf başvurusunun esastan reddine ilişkin Bölge Adliye Mahkemesi kararının ORTADAN KALDIRILMASINA,

2. İlk Derece Mahkemesi kararının BOZULMASINA,

Peşin alınan temyiz karar harcının istek hâlinde ilgililere iadesine,

Dosyanın kararı veren İlk Derece Mahkemesine, bozma kararının bir örneğinin kararı veren Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,

23.10.2025 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.